

Article Arrival : 06/11/2019
Related Date : 10/01/2020
Published : 10.01.2020

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.2019>

Reference Saatci, G. & Türkmen, S. (2020). "Festivallerin Algılanan Etkileri, Festival Memnuniyeti ve Festival Gelişim Desteği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Kösedere Üzüm Festivali Örneği", International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue: 54; pp:76-84

FESTİVALLERİN ALGILANAN ETKİLERİ, FESTİVAL MEMNUNİYETİ VE FESTİVAL GELİŞİM DESTEĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ: KÖSEDERE ÜZÜM FESTİVALİ ÖRNEĞİ

Investigating Relationships among Perceived Impacts of Festival, Festival Satisfaction and Support for Festival Development: The Case of Kösedere Grape Festival

Dr. Öğr. Üyesi Gencay SAATCI

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Konaklama İşletmeciliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Serkan TÜRKMEN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Mordoğan'da yaşayan yerel halkın yörede her yıl geleneksel olarak düzenlenen Kösedere Üzüm Festivali'ne yönelik algıladıkları olumlu ve olumsuz etkilerin, festivalin gerçekleşmesinden duyulan memnuniyet üzerindeki etkisini araştırmak ve bu festivalden duyulan memnuniyetin de Mordoğan'da başka festivallerin geliştirilmesine yönelik halkın desteği üzerindeki etkisi olup olmadığını tespit etmektir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırma verileri 01.09.2019-30.10.2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Analizler 277 anket üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırma hipotezlerinin test edilmesi için AMOS 22 istatistik programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ise; festivalin yarattığı olumlu etkilerden ekonomik fayda en yüksek düzeyde algılanırken, kişisel fayda en düşük düzeyde algılandığı tespit edilmiştir. Festivalin oluşturduğu yaşam kalitesi, ekonomik ve kişisel faydanın festival memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Festivalin gerçekleşmesinden kaynaklanan algılanan olumsuz etkiler algılanan festival memnuniyeti üzerinde anlamlı ve olumsuz bir etki yaratmıştır. Son olarak Kösedere Üzüm Festivali'ne yönelik yerel halkın algıladığı memnuniyetin, bölgede festival geliştirilmesine yönelik halk desteği üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Festivallerin Algılanan Etkileri, Festival Memnuniyeti, Festival Gelişim Desteği.

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the effects of the positive and negative effects of the community living in Mordoğan on the Kösedere Grape Festival, which is held annually in the region, on the satisfaction of the festival. To determine whether the satisfaction of this festival has an impact on the public support for the development of other festivals in Mordoğan. In this research, questionnaire technique was used as data collection method. The research data were collected between 01.09.2019-30.10.2019. The analyzes were conducted on 277 questionnaires. AMOS 22 statistical program was used to test the research hypotheses. As a result of the research; while the economic benefit was perceived at the highest level, the personal benefit was perceived at the lowest level. It was determined that the quality of life, economic and personal benefit of the festival did not have a positive effect on festival satisfaction. The perceived negative effects of the festival have had a significant and negative impact on perceived festival satisfaction. Finally, it was found that the satisfaction perceived by the community for the Kösedere Grape Festival had a significant and positive effect on the public support for the festival development in the region.

Key Words: Perceived Impacts of Festival, Festival Satisfaction, Support For Festival Development.

1. GİRİŞ

Festivallerin, bir yörenin simgesi konumuna gelerek gelenekselleşen, toplumun zihninde yer eden belirli bir isimle düzenlenen etkinlikler (Yıldız ve Polat, 2016) olarak tanımlanmasının yanında her yıl düzenlenmeleri ile geleneksel hale gelmeleri yöreye olan ilgiyi arttırmakta ve yöreye çekicilik kazandırdığı bilinmektedir (Yemenoğlu, vd. 2013; Özer ve Çavuşoğlu, 2014). Farklı bir tanıma göre (Bilgili vd, 2012; Çoban ve Süer, 2018); festivaller, insanlar ve toplumlar arasında ekonomik, sanatsal, kültürel ve sosyal açıdan bir yakınlaşma ve tanıtım sağlamak amacıyla düzenlenen etkinliklerdir. Bir festivale ev sahipliği yapan toplumda oluşan sosyal etkiler, mevcut yaşam kalitelerini de etkilemekte ve bu etkiler de toplumun yaşam tarzını, değerlerini ve kimliğini değiştirebilmektedir (Hall, 2003). Bunun yanında festivaller, bir

destinasyonda veya ev sahipliği yapan toplulukta ciddi ölçüde ekonomik, sosyo-kültürel ve politik etkilere de sahiptir (Arcodia ve Whitford, 2006; Lee ve Arcodia, 2011; Sharpley ve Stone, 2011; Kim, Duncan ve Jai, 2014; İlban ve Kömür, 2019). Örneğin ekonomik açıdan; turist harcamaları sonucu işletmelerin gelirlerinde görülen artış, yeni iş sahalarının ve işletmelerin açılması ile istihdamda görülen artış, bölgeye artan ilginin yatırımcıları da bölgeye çekmesi gibi katkılar söz konusu olabilmektedir (O'Sullivan ve Jackson, 2002; Thrane, 2002; Felsenstein ve Fleischer, 2003; Quinn, 2009; Ferdinand ve Williams, 2013). Daha belirgin olarak festivaller, ev sahibi destinasyonun pozitif imaj, toplum gururu, toplumun yaşam kalitesini artırma gibi faydalara yol açabilmektedir (Kim, Choe ve Petrick, 2018; İlban ve Kömür, 2019). Gerçekleştirilen festivallerin doğrudan ekonomik katkılarının yanında tanıtım ve pazarlama aracı görevini üstlenmesi de çok önemlidir. Festivaller sayesinde kültürel unsurlar başta olmak üzere destinasyonun sahip olduğu tüm çekicilikler ziyaretçilere aktarılmaktadır (Şengül ve Genç, 2016; İlban ve Kömür, 2019). Yerel halka, ziyaretçilere önemli aktivitelere katılma, harcama yapma fırsatı sunan ve yerel imajı geliştirdiği için toplumsal yaşamda önemli rol oynayan festivallerin (Getz, 1993), toplumun heyecanını ve gururunu arttırmak, toplumun kültürel becerileri ile yeteneklerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri için fırsat sağlamak gibi düzenlenme nedenleri bulunmaktadır (Karagöz, 2006; Çoban ve Süer, 2018). Bunların yanında trafik sıkışıklığı, artan suç oranı, arsa ve konut maliyeti, artan mal ve hizmet fiyatı gibi maliyetler ve kaygılar, geleneksel kültürdeki değişimler, doğal çevrenin bozulması ve yaşam kalitesini düşürmesi gibi etkiler de festivallerin yöre için olumsuz yönleri olarak değerlendirilmektedir (Ap, 1992; Andriotis ve Vaughan, 2003; Chen, 2011).

Yerel halkı turizm gelişimi sürecine dâhil etmek, genellikle gelişmiş ülkelerde görülen, toplumun sosyal bir yapısı olduğunu yansıtmaktadır. Bu kapsamda da yerel festivallerde yörede yaşayan yerel halkın isteklerini, kabulünü ve desteğini mutlaka almak gerekmektedir. Örneğin Fredline ve Faulkner (2000) tarafından da belirtildiği gibi, ses/gürültü turizm olaylarının ve yörede düzenlenen etkinliklerin başarısını ve etkisini yönlendiren bir konudur. Organizatörler yörenin günlük rutinlerini bozmadan olumsuz etkiyi en aza indirirken olumlu etkiyi de maksimuma çıkarma (daha fazla eğlence tesisi yaratmak) yönünde girişimlerde bulunmalıdırlar. Bir diğer konu ise pazarlama kapsamında arz-talep dengesi ile ilgili olarak eğlence ihtiyaçları ve yerel kültüre/kaynaklara dayalı turizm etkinliklerinde cazibe unsurunun bir parçası olarak yerel halkın da görüşlerine başvurmak gereklidir. Örneğin, yörede bulunan yerel bir park veya tarihi yer turistlerin ilgisini çekebilir ancak bu yapılar yerel halk için günlük yaşamlarının sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Ancak otomobil yarışı gibi bir etkinlik, günlük olarak değil, sadece yılda bir kez veya birkaç kez düzenlenebilen özel bir etkinliktir ve bu durum hem turistleri hem de yerel halkı cezbedebilmektedir. Sadece böyle bir durumda, yerel halk, turistlerin de olduğu gibi "olay katılımcısı" haline gelebilmektedir. Genel olarak ifade etmek gerekirse her durumda da yerel halkın tutumları ve davranışları büyük ölçüde etkilenebilmektedir. Bu da festivallere katılan turistlerin memnuniyetini ve genel deneyimlerini doğrudan etkilediği için yöredeki turizmin başarısı için hayati öneme sahiptir (Chen, 2011). Festivaller insanların belirli günlerde bir araya gelerek önemli günlerin kutlanmasının yanı sıra, ekonomik anlamda büyümek ve gelişmemiş kırsal bölgelerde kalkınmanın temel hedefi olarak da kullanılmaktadır (Dredge ve Whitford, 2011). Araştırma alanı olarak seçilen İzmir İli Karaburun İlçesine bağlı olan Mordoğan Mahallesi de söz konusu bu yörelere örnek teşkil edebilecek niteliktedir. Mordoğan, Türkiye'nin Ege Bölgesi batı kıyılarında, Ege Denizi içlerine uzanan, genel olarak Urla Yarımadası olarak isimlendirilen bölgenin kuzey-batısında yer almaktadır. Günümüzde Mordoğan Mahallesi; üç adet köyden oluşmaktadır. Köyler; Eğlenhoca, Kösedere ve İncelik'tir. Karaburun, İzmir'in ilçeleri arasında nüfus yoğunluğu en düşük ve nüfusa göre en yaşlı nüfusa sahip olan ilçedir. İzmir'in nüfus olarak en küçük ilçesi olan Karaburun, turizm alanında da ilin diğer kıyısal turistik ilçeleri arasında en son gelişmeye başlayanıdır. Mordoğan ve çevresi; dış turizmde henüz kayda değer bir nitelik kazanamamış, daha ziyade iç turizmde hizmet veren bir yapıda bulunmaktadır. Karaburun Yarımadası'nın bir kıyı alanı olmasına karşın turizm sektörü açısından çok fazla rağbet görmemiş olması ilginç olmakla birlikte, Karaburun'un doğal niteliklerini büyük ölçüde koruyabilmesi yönünden önemlidir. Her ne kadar doğal zenginlikleri itibarı ile tatil turizminin tüm imkânlarına sahip olsa da, turistler açısından تنها denilebilecek durumdadır. Bunda en büyük etmen olarak; yarımadaya olan ulaşım güçlüğü, yörenin kayalık çok virajlı ve dar yollara sahip olması başlıca nedenler arasında gösterilmektedir (Zağralı, 2014; Metin, vd., 2017; izmir.ktb.gov.tr, 2019).

Karaburun ilçe genelinde düzenlenen etkinlikler incelendiğinde; Karaburun Hidrellez Şenliği, Mordoğan Deniz Şenliği, Keçi Kırkım Şenlikleri, Karaburun Şenliği, 16 Eylül Mordoğan Kurtuluş Şenliği, 17 Eylül Karaburun Kurtuluş Şenliği, Küçükbahçe Mandalin Festivali ve Kösedere Üzüm Festivali sayılabilmektedir. Bu çalışmada incelenen Kösedere Üzüm Festivali, Karaburun Belediyesi'nin, İzmir

Büyükşehir Belediyesi ve Kösedere Köyü Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği ile birlikte düzenlediği bir etkinliktir. 17-18 Ağustos 2019 tarihinde onikincisi düzenlenen etkinlik kapsamında farklı atölye çalışmaları, söyleşiler, konserler ve yarışmalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca festivalde, yörede üzüm yetiştiricileri azaldığı için, 'En İyi Üzüm Yarışması' düzenlenmekte, yetiştiricilere teşvik unsuru olarak hediyeler dağıtılmaktadır. Festival kapsamında kurulan yerel pazarda; organik sebze, zeytin ve zeytinyağı, reçel, ayçiçeği, üzüm gibi ürünler satılmaktadır. Festivalin manifestosu, doğal yaşamın, ekolojik tarımın, yerel ürün ve lezzetlerin ve yerel değerlerin koruma altına alınmasının önemine ilişkin olmakla birlikte, yöreye has olan ürünlerin korunması ve üretiminin önemi gibi konularda yöre halkının ve katılımcıların farkındalığını arttırmak hedeflenmektedir (Zağralı, 2014; Taşdemir, 2016; egeetkinlik.com, 2019; izmir.com.tr, 2019).

2. YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı, Mordoğan'da yaşayan yerel halkın yörede her yıl geleneksel olarak düzenlenen Kösedere Üzüm Festivali'ne yönelik algıladıkları olumlu ve olumsuz etkilerin, festivalin gerçekleşmesinden duyulan memnuniyet üzerindeki etkisini araştırmak ve bu festivalden duyulan memnuniyetin de Mordoğan'da başka festivallerin geliştirilmesine yönelik halkın desteği üzerindeki etkisi olup olmadığını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki hipotezler test edilmiştir;

H₁: Festivalin gerçekleşmesine ilişkin algılanan toplumsal gururun festival memnuniyeti üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumlu bir etkisi vardır.

H₂: Festivalin gerçekleşmesine ilişkin algılanan ekonomik faydanın festival memnuniyeti üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumlu bir etkisi vardır.

H₃: Festivalin gerçekleşmesine ilişkin algılanan kişisel faydaların festival memnuniyeti üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumlu bir etkisi vardır.

H₄: Festivalin gerçekleşmesine ilişkin algılanan yaşam kalitesinin festival memnuniyeti üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumlu bir etkisi vardır.

H₅: Festivalin gerçekleşmesine ilişkin algılanan olumsuz etkilerin festival memnuniyeti üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumsuz bir etkisi vardır.

H₆: Festivalin gerçekleşmesine ilişkin algılanan memnuniyetin bölgede başka festivallerin gerçekleştirilmesine yönelik yerel halk desteği üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumlu bir etkisi vardır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmanın evrenini İzmir/Mordoğan'da yaşayan 18 yaşından büyük bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket sekiz bölümden oluşmaktadır. Festivalin yerel halk üzerinde yarattığı olumlu ve olumsuz etkileri ölçen kısımlar Chen (2011) çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır. Olumlu etkiler içerisinde yer alan toplum gururu 8 maddeden, ekonomik fayda 6 maddeden, kişisel fayda beş maddeden ve festival sayesinde halkın yaşam kalitesinin iyileşmesi üç maddeden oluşmaktadır. Ayrıca festivalin bölgede yarattığı olumsuz etkiler altı maddeden oluşmaktadır. Chen'in (2011) çalışmasında yer alan maddelerin tepki noktaları 7'li Likert derecelemesine tabii tutulurken bu çalışmada tepki noktaları 5'li derecelendirmeye (1-hiç katılmıyorum; 5-kesinlikle katılıyorum) tabii tutulmuştur. Festivallerin geliştirilmesine yönelik yerel halkın desteği ise Li ve Wan'ın (2017) çalışmasında yer alan dört maddeli festival gelişim desteği ölçeğinden yararlanılarak ölçülmüştür. Festival memnuniyeti ölçeği ise Yoon vd. (2010) çalışmalarında kullandıkları üç maddeli ölçekten yararlanılarak ölçülmüştür. Ancak festival memnuniyeti Yoon vd. (2010) çalışmasında festivale katılımdan kaynaklanan memnuniyet ile ilgiliyken, bu çalışmada söz konusu festivalin bölgede yapılmasından duyulan memnuniyete ilişkin bir uyarlaması yapılmıştır. Anketin sekizinci bölümünde ise katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Araştırma verileri 01.09.2019-30.10.2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Bu tarihler arasında anketler Mordoğan pazar yerinde, halkın gittiği çay bahçelerinde ve çarşıda yer alan esnaflara dağıtılmıştır. İfade edilen yerlerde 800 anket dağıtılmış ve sonrasında toplanmıştır. Toplanan anketler içerisinde 314 ankete yanıt verilmiş ancak 37 ankette eksik yanıtlar olduğu için sadece 277 kişi tarafından doldurulan anketler analize tabii tutulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler istatistik paket programına tanımlanmış ve

araştırma hipotezlerinin test edilmesi için AMOS 22 istatistik programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan Mordoğan halkının demografik özellikleri Tablo 1’de yer almaktadır. Katılımcıların yaklaşık 60’ı erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde yaklaşık % 25’i 18-30; % 33’ü 31-40; % 15’i 41-50; % 14’ü 51-60 ve % 13’ü 61 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadırlar. Katılımcıların yaklaşık % 31’i sonradan Mordoğan’a taşınıp, ikamet eden grupta yer almaktadır. Eğitim durumu incelendiğinde yaklaşık % 40’ının lise, %18’inin ilkokul ve % 17’sinin de önlisans mezunudur. Ayrıca katılımcıların yaklaşık % 5’i okur-yazar olup diploma sahibi değildir. Katılımcıların yaklaşık % 39’u 2200TL ve altı seviyede gelire sahipken %27’si 2201-3000 ve % 15’i de 5001 ve üstü TL aylık gelir elde etmektedirler. Katılımcıların yaklaşık % 27’si işçi, % 26’sı esnaf iken % 15’i de çalışmayan grupta yer almaktadır.

Tablo1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%	Mordoğanlı Olma Durumu	N	%
Kadın	112	40,4	Evet	188	68,8
Erkek	165	59,6	Hayır	89	31,2
Yaş	N	%	Gelir	N	%
18-30 yaş	70	25,3	2200 TL ve altı	109	39,4
31-40 yaş	91	32,9	2201-3000 TL	75	27,1
41-50 yaş	42	15,2	3001-4000	37	13,4
51-60 yaş	39	14,0	4001-5000	15	5,4
61+ yaş	35	12,6	5001 + TL	41	14,8
Eğitim	N	%	Meslek	N	%
İlkokul	50	18,1	Memur	20	7,2
Ortaokul	40	14,4	İşçi	75	27,1
Lise	110	39,7	Esnaf	72	26,0
Ön lisans	47	16,9	Öğrenci	23	8,3
Lisansüstü	16	5,8	Emekli	46	16,6
Diplomasız okur-yazar	14	5,1	Çalışmayan	41	14,8

Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkileri ve etkileri tespit etmeden önce, araştırmada yer alan yapıların güvenilir ve geçerlilikleri test edilmiştir. Kösedere Üzüm Festivali’ne yönelik algılanan “toplum gururu”nu ölçmek kullanılan üç maddenin, festivalin algılanan “ekonomik faydalarında” yer alan 2 maddenin ve festivale yönelik algılanan “kişisel faydayı” ölçmede kullanılan 2 maddenin faktör yük değerleri 0,50’nin altında olduğu için modelden çıkarılmıştır (Wixom ve Watson, 2001). Tablo 2’de yer alan değerlere göre ölçüm modeli için gözlenen değişkenlerin, örtük değişkenleri istenilen düzeyde temsil ettiği görülmektedir. Tabloda yer alan uyum iyiliği değerleri araştırmada kullanılan veri setinin, araştırma modelini destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Ölçüm Modeline Ait Değerler

Yapılar ve Maddeler	$\bar{x}$	β	Hata değeri	t-değeri	p
Toplum Gururu (Kösedere Üzüm Festivali)	4,01				
Mordoğan’ın turizm imajını arttırmaktadır.	4,00	,882	,102	λ 1’e sabit	
Mordoğan’ın imajını olumlu yönde etkilemektedir.	4,06	,873	,111	20,059	***
Sayesinde Mordoğan sakini olmaktan gurur duyuyorum.	4,00	,816	,175	17,519	***
Yapılmasından gurur duyuyorum.	3,99	,714	,329	14,046	***
Kentin turizmüne katkıda bulunmaktadır.	3,93	,731	,201	14,554	***
Mordoğan’ın ekonomik kalkınmasını arttırmaktadır	4,05	,788	,177	16,254	
Ekonomik Fayda (Kösedere Üzüm Festivali)	4,08				
Mordoğan’ın ekonomisine yarar sağlamaktadır.	4,17	,641	,147	λ 1’e sabit	
Mordoğan’da alışveriş olanaklarını arttırmaktadır.	4,12	,765	,082	10,229	***
Mordoğan’da işletmeler için kar yaratmaktadır.	4,05	,863	,067	10,043	***
Mordoğan halkının yaşam standartlarını iyileştirmektedir.	3,99	,640	,180	8,739	***
Kişisel Fayda (Kösedere Üzüm Festivali)	3,61				

Büyük bir kitleye ulaşmaktadır.	3,66	,771	,276	$\lambda 1$ 'e sabit						
Katılmaktan çok keyif alıyorum.	3,59	,896	,099	14,802	***					
Hayatıma heyecan getirmektedir.	3,58	,650	,391	13,099	***					
Günlük stresimden kurtulmama yardımcı olmaktadır.	3,63	,803	,231	13,221	***					
Yaşam Kalitesi (Kösedere Üzüm Festivali)	3,99									
Rekreasyon/eğlence olanakları sağlamaktadır	4,07	,847	,147	$\lambda 1$ 'e sabit						
Mordoğanlıların kendi halkı hakkında daha fazla şey öğrenmelerini sağlamaktadır.	3,94	,905	,146	18,935	***					
Ailelerin faydalanabileceği rekreasyon/eğlence olanakları yaratmaktadır.	3,95	,896	,299	18,568	***					
Festivalin Olumsuz Etkileri (Kösedere Üzüm Festivali)	3,33									
Doğal ortama zarar vermektedir.	3,30	,923	,222	$\lambda 1$ 'e sabit						
Gerçekleştiği yerde hava kirliliği oluşturmaktadır.	3,20	,944	,153	29,759	***					
Kültürel miras alanlarına zarar vermektedir.	3,20	,916	,242	26,701	***					
Normal hayatın işleyişini bozmaktadır.	3,28	,934	,221	28,488	***					
Trafik sıkışıklığını arttırmaktadır.	3,44	,950	,309	26,375	***					
Kentsel hizmetler üzerinde baskı yapmaktadır.	3,54	,896	,332	25,126	***					
Festival Memnuniyeti (Kösedere Üzüm Festivali)	3,86									
Mordoğan'da yapılmasından memnuniyet duyuyorum.	3,77	,905	,155	$\lambda 1$ 'e sabit						
Mordoğan'da yapılmasından mutluluk duyuyorum.	3,91	,865	,191	20,471	***					
Yapılması Mordoğan halkını memnun ettiğini düşünüyorum.	3,90	,901	,176	21,864	***					
Festival Gelişim Desteği	4,00									
Mordoğan'da festivallerin her yıl yapılmasını isterim.	4,05	,828	,306	$\lambda 1$ 'e sabit						
Mordoğan'da yapılan festivallerin büyüyerek devam etmesini isterim.	3,97	,919	,148	18,786	***					
Belediyenin veya diğer kuruluşların festivallere daha fazla destek vermesini isterim.	3,94	,827	,368	16,374	***					
Mordoğan'da yapılan festivallerin daha fazla tanıtılmasını isterim.	4,09	,850	,304	17,179	***					
	χ^2	df	χ^2 /df	SRMR	RMSEA	GFI	NFI	IFI	TLI	CFI
Kabul değerleri			≤ 5	<0,08	<0,10	,90	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90
Ölçüm Modeli	957,686	59	2,534	,0735	,075	,821	,883	,926	,914	,925
NOT: Kabul edilebilir uyum indeksleri Hair vd. (2010) ve Awang'ın (2012) çalışmalarında belirtilen değerlerden oluşturulmuştur. *** =p<.001										

Ölçüm modelinde yer alan yapılar arasında korelasyon değerleri, güvenilirlik ve geçerlilik sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır. Her bir boyutun AVE değerlerinin 0,50'den ve CR ile α değerlerinin de 0,70'ten büyük olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre gözlenen değişkenlerin, ait oldukları boyutları yeterli oranda ve birbirleriyle tutarlı bir biçimde açıklandığı görülmektedir. Daha sonra ölçüm modelinin ayırım ve benzeşim geçerliliğine bakılmıştır. Her bir boyutun AVE değerinin boyutlar arasındaki korelasyonların en büyüğünün karesinden büyük olduğu için ayırım geçerliliği sağlanmıştır (Fornell ve Larcker, 1981). Benzeşim geçerliliği için AVE değerinin 0,50'den büyük ve CR değerinin de AVE değerinden büyük ($CR > AVE$; $AVE > 0,5$) olması koşulu aranmaktadır (Fornell ve Larcker, 1981; Hair vd., 2010). Ölçüm modelinde yer alan boyutlara ilişkin güvenilirlik ve geçerlilik sonuçları ile modelin uyum iyiliği istenilen düzeyde ortaya çıkmıştır

Tablo 3. Korelasyon, Güvenilirlik ve Geçerlilik Sonuçları

	<i>Boyutlar</i>	<i>C. Alp. (α)</i>	<i>CR</i>	<i>AVE</i>	1	2	3	4	5	6	7
1	Toplum Gururu	,923	,955	,778	,486						
2	Ekonomik Fayda	,810	,947	,849	,446	,199					
3	Kişisel Fayda	,872	,907	,729	,476	,251	,226				
4	Yaşam Kalitesi	,907	,922	,819	,697	,290	,308	,486			
5	Olumsuz Etkiler	,972	,954	,748	-,405	-,292	-,163	-,214	,272		
6	Memnuniyet	,919	,932	,837	,526	,298	,270	,355	-,522	,424	
7	Gelişim Desteği	,927	,912	,704	,794	,381	,471	,618	-,451	,651	,630

NOT: Çizelgedeki $AVE = \Sigma \lambda^2 / \Sigma \lambda^2 + \Sigma \epsilon$ ve $CR = (\Sigma \lambda)^2 / (\Sigma \lambda)^2 + \Sigma \epsilon$ formülleriyle hesaplanmıştır.

3.1. Yapısal Model ve Hipotezlerin Test Edilmesi

Araştırmada yer alan yapılar standardize edilmiş regresyon katsayısı, t değeri (anlamlılık düzeyi) ve R² tahminleri ile değerlendirilmiştir. Araştırma modelini oluşturan hipotez sonuçları ile ilgili sonuçlar Tablo 4'te yer almaktadır. Bu sonuçlara göre Mordoğan'daki yerel halkın Kösedere Üzüm Festivali'ne yönelik algıladıkları toplumsal gurur, ekonomik fayda, kişisel fayda ve yaşama kalitesinin iyileşmesi festivale yönelik algılanan memnuniyetteki değişimin yaklaşık % 43'ünü açıklamaktadır. Yerel halkın festivalin gerçekleşmesinden algıladığı memnuniyet ise halkın Mordoğan'da festivallerin geliştirilmesine yönelik desteğindeki değişimin yaklaşık % 47'sini açıklamaktadır.

Araştırmanın YEM analizi sonuçlarına toplumsal gurur boyutunun festival memnuniyeti ($\beta = ,339$; $t = 3,661$; $p < 0,001$) üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre *H₁ hipotezi desteklenmiştir*. Ekonomik fayda boyutunun festival memnuniyeti ($\beta = ,017$; $t = ,264$) faktörü üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı için *H₂ desteklenmemiştir*. Kişisel fayda boyutunun festival memnuniyeti ($\beta = ,059$; $t = ,962$) faktörü üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı için *H₃ desteklenmemiştir*. Yaşam kalitesi boyutunun festival memnuniyeti ($\beta = ,053$; $t = ,694$) faktörü üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı için *H₄ desteklenmemiştir*. Olumsuz etkiler boyutunun festival memnuniyeti ($\beta = -,374$; $t = -6,574$; $p < 0,001$) üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumsuz bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre *H₅ hipotezi desteklenmiştir*. Festival memnuniyetinin, festival gelişim desteği ($\beta = ,684$; $t = 11,198$; $p < 0,001$) üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu için *H₆ hipotezi desteklenmiştir*.

Tablo 4. Hipotez Testleri

Hipotezler		β	t-Değeri	S.E.	R ²	Sonuçlar	
Toplumsal Gurur	→	Festival Memnuniyeti	,339	3,661 ^a	,128	,431	Desteklendi.
Ekonomik Fayda	→	Festival Memnuniyeti	,017	,264 ^b	,178		Desteklenmedi.
Kişisel Fayda	→	Festival Memnuniyeti	,059	,962 ^b	,081		Desteklenmedi.
Yaşam Kalitesi		Festival Memnuniyeti	,053	,694 ^b	,073		Desteklenmedi.
Olumsuz Etkiler	→	Festival Memnuniyeti	-,374	-6,574 ^a	,042		Desteklendi.
Festival Memnuniyeti	→	Festival Gelişim Desteği	,684	11,198 ^a	,060	,468	Desteklendi.

^a $p < 0,001$; ^b p anlamlı değil

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma Mordoğan'da yaşayan yerel halkın yörede her yıl düzenlenen Kösedere Üzüm Festivali'ne yönelik algıladıkları olumlu ve olumsuz etkilerin festivalin gerçekleşmesinden duyulan memnuniyet üzerindeki etkisini tespit etmek ve bu festivalden duyulan memnuniyetin Mordoğan'da festivallerin geliştirilmesine yönelik halkın desteği üzerindeki etkiyi ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Araştırmada festivalin yarattığı olumlu etkiler toplum gururu, ekonomik fayda, kişisel fayda ve festivalin yaşam kalitesini iyileştirmesi üzerinden değerlendirilmiştir. Olumlu etkilere içerisinde yer alan yapılardan algılanan ekonomik fayda ($\bar{x} = 4,08$) en yüksek düzeyde algılanırken, kişisel fayda ($\bar{x} = 3,61$) en düşük düzeyde algılanmıştır. Festivalin bölgede yarattığı olumsuz etkilere (hava, çevre kirliliği, bozulmalar vs.) yönelik algılamaları ise 3,33 düzeyinde tespit edilmiştir. Benzer olarak Yolal ve diğerleri (2016) de, festival sırasında ortaya çıkan vandalizm, trafik sıkışıklığı ve trafik gürültüsünün yerel halkın kişisel sağlık ve yaşam kalitelerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Yerel halkın festivalin gerçekleşmesinden algıladığı memnuniyet düzeyi 3,86 düzeyindeyken, bölgede festivallerin geliştirilmesine yönelik desteği 4,00 düzeyinde ortaya çıkmıştır. Festivalin oluşturduğu yaşam kalitesi, ekonomik ve kişisel faydanın festival memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkisi tespit edilmemiştir. Festivalin olumlu etkileri içerisinde yer alan yapılardan sadece algılanan toplum gururunun festival memnuniyeti üzerinde anlamlı ve olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Festivalin gerçekleşmesinden kaynaklanan algılanan olumsuz etkiler algılanan festival memnuniyeti üzerinde anlamlı ve olumsuz bir etki yaratmıştır.

Çalışmada Kösedere Üzüm Festivali'ne yönelik halkın algıladığı memnuniyetin, bölgede festival geliştirilmesine yönelik halk desteği üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu bulunmuştur. Benzer olarak Tanford ve Shinyong (2017) de, festivallerde katılımcı memnuniyeti ve sadakatinin sağlanmasında tematik etkinlikler ile birlikte çevrenin en önemli belirleyiciler olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Festivallerin, şehir markalaşmasındaki rolü çok büyük olmakla birlikte, turizm pazarında da ön plana çıkan bir unsurdur. Paris, Roma, New York, Amsterdam, Barselona, İstanbul, Antalya gibi pek çok şehir "marka" haline gelmiştir. Bu şehirlerin marka haline gelmesinde, şehirlerde düzenlenen etkinliklerin etkisinin büyük (Kargiglioğlu ve Kabacık, 2017) olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Mordoğan gibi henüz gelişme aşamasında olan bir destinasyonun bu tarz etkinliklere hem yerel halk, hem yerel yönetimler hem de ziyaretçiler açısından önem vermesi gerekmektedir. Çünkü bir festivalin amacına ulaşması ve devamlılık kazanması ziyaretçilerin tatmin olmasına, festivale daha sonraki yıllarda da katılım göstermelerine ve festival hakkındaki olumlu görüşlerini paylaşmalarına bağlıdır (Kim vd., 2010). Şengül ve Genç (2016)'in de belirttiği gibi festivalin organizasyon aşamasından uygulanacak son faaliyete kadar amaç ve fikir birliğiyle çalışılması gerekmektedir. Başta yerel halk olmak üzere ilgili tüm paydaşların destinasyonda turizm gelişimi ve yerel etkinliklerinin bu amaçla bir araç olarak kullanımında olumlu görüşlerinin ve maddi manevi desteklerinin alınması önem arz etmektedir. Aksi durumda hem hedeflerin gerçekleşmesinde güçlükler oluşabilecektir hem de turistlerde memnuniyetsizlik oluşacaktır.

Sonuç olarak festivaller bölgelerde turizm hareketliliğini arttırmakta, gerçekleştikleri yerin tanıtımında ve imajının geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir. Mordoğan'da algılanan toplum gururu festival memnuniyeti üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Toplum gururunun daha yüksek düzeyde algılanmasının sağlanması gerekmektedir. Ancak yine festivalden kaynaklı ortaya çıkan olumsuz etkiler aynı şekilde festival memnuniyeti üzerinde de olumsuz etki yaratmaktadır. Bu kapsamda festivallerin halk desteği ile geliştirilmesi önemlidir. Bu çalışmada festival gelişim desteği üzerinde festival memnuniyetinin etkisinin önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla festival memnuniyetini olumsuz etkileyen durumların ortadan kaldırılması ya da azaltılması gerektiği çok açık şekilde görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Andriotis, K. ve Vaughan, R. (2003). Urban Residents' Attitudes Toward Tourism Development: The Case of Crete. *Journal of Travel Research*, 42(November), 172-185.
- Ap, J. (1992). Residents' Perceptions on Tourism Impacts. *Annals of Tourism Research*, 19(3), 665-690.
- Arcodia, C. ve Whitford M. (2006). Festival Attendance and the Development of Social Capital. *Journal of Convention & Event Tourism*, 8(2), 1-18.
- Bilgili, B., Yağmur, Ö. ve Yazarkan, H. (2012). Turistik Ürün Olarak Festivallerin Etkinlik ve Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Erzurum-Oltu Kırdağ Festivali Örneği). *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 117-124.
- Chen, S.C. (2011). Residents Perceptions of The Impact of Major Annual Tourism Events in Macao: Cluster Analysis. *Journal of Convention & Event Tourism*, 12(2), 106-128.
- Çoban, M. ve Süer, S. (2018). Destinasyon Markalaşmasında Festival Turizminin Rolü: Alaçatı Ot Festivali Üzerine Bir Çalışma. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 1(2018), 58-67.
- Dregde, D. Ve Whitford, M. (2011). Event Tourism Governance and The Public Sphere. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4-5), 479-499.
- Felsenstein, D. ve Fleischer, A. (2003). Local Festivals and Tourism Promotion: The Role of Public Assistance and Visitor Expenditure. *Journal of Travel Research*, 41, 385-392.
- Ferdinand, N. ve Williams, N. L. (2013). International Festivals as Experience Production Systems. *Tourism Management*, 34, 202-210.
- Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). Evaluating Structural Equation Models With Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal of Marketing Research*, 39-50.
- Fredline, E. ve Faulkner, B. (2000). Host Community Reactions: A Cluster Analysis. *Annals of Tourism Research*, 27(3), 763-784.
- Getz, D. (1993). Festivals And Special Events. In M. A. Khan, M. D. Olsen, & T. Var (Eds.), *Encyclopedia*

of Hospitality And Tourism. New York: NY, Van Nostrand Reinhold.

Hair, J., Anderson, R., Tatham, R. ve Black, W. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: PearsonPrentice-Hall.

Hall, C. M. (2003). *Introduction to Tourism: Dimensions and Issues*. Frenchs Forest NSW, Pearson Education, Australia.

<http://www.izmir.com.tr/Pages/Art/OtherDetail.aspx?otherid=48119>, Erişim Tarihi: 15.10.2019.

<https://egetkinlik.com/blog/2019/07/20/11-kosedere-uzum-senligi-2019/>, Erişim Tarihi: 15.10.2019.

<https://izmir.ktb.gov.tr/TR-77455/karaburun.html>, Erişim Tarihi: 15.10.2019.

İlban, M.O. ve Kömür, T. (2019). Destinasyon Markalaşmasında Festival Turizminin Rolü: Ayvalık Uluslararası Zeytin Hasat Günleri Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi/Journal of Travel and Hospitality Management*, 16(2), 274-295.

Karagöz, D. (2006). Etkinlik Turizmi ve Etkinlik Turizmi Bağlamında Yabancı Ziyaretçi Harcamalarının Ekonomiye Etkisi: Formula 1 2005 Türkiye Grand Prix Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Kargılioğlu, Ş. ve Kabacık, M. (2017). Gastronomi Turizmi Kapsamında Urla Enginar Festivaline Gelen Turistlerin Festival Hakkındaki Görüşleri. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(3), 409-421.

Kim, S. S., Choe, J. Y. J. ve Petrick, J. F. (2018). The Effect of Celebrity on Brand Awareness, Perceived Quality, Brand Image, Brand Loyalty, and Destination Attachment to a Literary Festival. *Journal of Destination Marketing & Management*, 9, 320-329.

Kim, S.S., Choi, S., Agrusa, J., Wang, K.C. ve Kim, Y. (2010). The Role of Family Decision Makers in Festival Tourism. *International Journal Of Hospitality Management*, 29, 308-318.

Kim, Y.H., Duncan, J.L. ve Jai, T.M.C. (2014). A Case Study of a Southern Food Festival: Using a Cluster Analysis Approach. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 25(3), 457-473.

Lee, I. ve Arcodia, C. (2011). The Role of Regional Food Festivals for Destination Branding. *International Journal of Tourism Research*, 13/4, 355-367.

Li, X. ve Wan, Y.K.P. (2017). Residents' Support for Festivals: Integration of Emotional Solidarity. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(4), 517-535.

Metin, T.C., Erşen, G., Çabuk, S.N., Yüncü, H.R., Sarıçam, S. ve Çabuk, A. (2017). İzmir Karaburun Bölgesinin Agroturizm Fırsatları Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 7(2), 46-53.

O'Sullivan, D. ve Jackson, M. (2002). Festival Tourism: A Contributor to Sustainable Local Economic Development?. *Journal of Sustainable Tourism*, 10(4), 325-342.

Özer, E.Z. ve Çavuşoğlu, F. (2014). Rekreatif Bir Faaliyet Olarak Yerel Etkinliklerin Kırsal Turizme Etkisi. *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue 2, 191-202.

Quinn B. (2009). Problematising Festival Tourism: Arts Festivals and Sustainable Development in Ireland. *Journal of Sustainable Tourism*, 14(3), 288-306.

Sharpley, R. ve Stone, P. (2011). Socio-Cultural Impacts Of Events: Meanings, Authorized Transgression, And Social Capital. In S.Page and J.Connell (Eds) *The Routledge Handbook of Events*. London, Routledge.

Şengül, S. ve Genç, K. (2016). Festival Turizmi Kapsamında Yöresel Mutfak Kültürünün Destekleyici Ürün Olarak Kullanılması: Mudurnu İpekyolu Kültür Sanat ve Turizm Festivali Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23,79-89.

Tanford, S. ve Shinyong, J. (2017). Festival Attributes And Perceptions: A Meta-Analysis Of Relationships With Satisfaction And Loyalty. *Tourism Management*, 2017 (61), 209-220.

Taşdemir, S. (2016). Sürdürülebilir Ekoturizm Uygulamaları Ve Potansiyel Belirlemeye Yönelik Geri

- Dönüşüm Ve Çevre Yönetim Stratejileri: İzmir Karaburun Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Thrane, C. (2002). Music Quality, Satisfaction, And Behavioral Intentions Within A Jazz Festival Context. *Event Management*, 7, 143–150.
- Wixom, B. H. ve Watson, H. J. (2001). An Empirical Investigation of the Factors Affecting Data Warehousing Success. *MIS Quarterly*, 25(1), 17-41.
- Yemenoğlu, E., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2013). Geleneksel Festivallerin Kırsal Turizm Üzerindeki Etkiler: Denizli-Honaz Kiraz Festivali Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(1), 16-21.
- Yıldız, B. ve Polat, E. (2016). Yerel Halkın Eskişehir’de Düzenlenen Festivallerin Etkilerine Yönelik Algıları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(2), 40-62.
- Yolal, M., Gürsoy, D., Uysal, M., Kim, H.L. ve Karacaoğlu, S. (2016). Impacts Of Festivals And Events On Residents’ Well-Being. *Annals of Tourism Research*, 2016 (61), 1-18.
- Yoon, Y. S., Lee, J. S., ve Lee, C. K. (2010). Measuring Festival Quality and Value Affecting Visitors’ Satisfaction and Loyalty Using A Structural Approach. *International Journal of Hospitality Management*, 29(2), 335–342.
- Zağralı, E. (2014). Destinasyon Çekicilik Unsuru Olarak Mutfak Turizmi (İzmir Yarımadası Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.